

Rapportage Quicksan Wet natuurbescherming

Traaij 127-131, Driebergen-Rijsenburg

Versie: 1.0

Colofon		
Titel	Rapportage Quicksan Wet natuurbescherming Traaij 127-131, Driebergen-Rijsenburg	
Projectcode	P05711	
Versie	1.0	
Datum	18-7-2023	
Opdrachtgever	SteenGoud Coöperatief U.A. Torenstraat 3 4041 GA Kesteren, Nederland	
Uitvoerder		
	GRAS Advies bv	
	Bedrijvenpark Twente 412	Huismanstraat 6
	7602 KM Almelo	6851 GT Huissen
Email	ecologie@grasadvies.nl	
Website	https://grasadvies.nl/	
Contactpersoon		
Telefoon		
Email		

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding.....	6
2 Gebiedskenmerken en beoogde ontwikkeling.....	7
2.1 Gebiedsbeschrijving	7
2.2 Beoogde ontwikkeling.....	9
3 Onderzoeksmethodiek.....	11
4 Wettelijk kader	13
5 Beschermde gebieden.....	14
5.1 Natura 2000	14
5.2 Natuurnetwerk Nederland.....	14
5.3 Houtopstanden	15
6 Beschermde soorten.....	16
6.1 Grondgebonden zoogdieren	16
6.1.1 Hermelijn, wezel en bunzing.....	16
6.1.2 Steenmarter	17
6.2 Vleermuizen.....	17
6.3 Reptielen, amfibieën, vissen en ongewervelden	19
6.4 Vogels	19
7 Conclusie en aanbevelingen.....	21
Bronnen	23

Bijlagen

Bijlage 1: Impressie projectgebied

Bijlage 2: Veldwerk inventarisatie en indicatoren

Bijlage 3: Wet- en regelgeving

Bijlage 4: Stappenplan ontheffingsplicht

Samenvatting

De initiatiefnemer is voornemens om aan de Traaij 127-131, Driebergen-Rijsenburg nieuwbouw te realiseren.

Om in het kader van ruimtelijke ontwikkeling te voldoen aan de Wet natuurbescherming en daarbij mogelijke overtredingen van verbodsbepalingen te voorkomen, heeft GRAS Advies op verzoek van SteenGoud Coöperatief U.A. een Verkennend onderzoek (quickscan) flora en fauna uitgevoerd op bovengenoemde locatie. Deze quickscan inventariseert welke (wettelijk) beschermde (natuur)gebieden en plant- en diersoorten mogelijk aanwezig zijn en beoordeelt de effecten van de beoogde ruimtelijke ontwikkeling op deze beschermde gebieden, soorten én hun functioneel leefgebied.

Met deze kennis is onderbouwd of de beoogde ontwikkeling redelijkerwijs uitvoerbaar is of dat mogelijk een aanvullend onderzoek, ontheffingsaanvraag of andere maatregelen of vervolgstappen noodzakelijk zijn.

De belangrijkste conclusies en aanbevelingen zijn als volgt:

- 1 Negatieve effecten (licht, trillingen & geluid) op beschermde (natuur)gebieden als gevolg van de beoogde ruimtelijke ontwikkeling kunnen worden uitgesloten.
- 2 De aanwezigheid van de volgende (soort)groepen kan niet worden uitgesloten.
 - Vleermuis (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en laatvlieger)
 - Gierzwaluw
 - Huismus
 - Steenmarter

Aanvullend soortenonderzoek

Omreden dat de aanwezigheid van enkele door de Wet natuurbescherming beschermde soorten niet kunnen worden uitgesloten, adviseert GRAS Advies de volgende (soort)groepen definitief vast te stellen, dan wel uit te sluiten d.m.v. een **aanvullend soortenonderzoek**:

- Vleermuis (gewone en ruige dwergvleermuis, grootoorvleermuis en laatvliegers)
- Gierzwaluw
- Huismus
- Steenmarter

Geadviseerd wordt dit als verplichting vast te leggen voor de uitvoerende partij. Indien geen aanvullend soortenonderzoek wordt uitgevoerd geldt onherroepelijk de ontheffingsplicht.

- 3 Het projectgebied maakt mogelijk deel uit van het leefgebied voor diverse (zang)vogels. Nesten van broedende vogels én hun omgeving zijn wettelijk beschermd en mogen niet worden verstoord. Nader onderzoek naar broedvogels is niet noodzakelijk mits mogelijk versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden, nesten geen hinder ondervinden óf er een broedvogelinspectie plaatsvindt vóór aanvang van desbetreffende werkzaamheden.
- 4 De aannemer behoudt te allen tijde zijn of haar zorgplicht: De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het a) voorkomen, b) beperken en c) ongedaan maken van schadelijke handelingen voor de natuur.

1 Inleiding

In opdracht van SteenGoud Coöperatief U.A. heeft GRAS Advies een Verkennend onderzoek (quicksan) flora en fauna uitgevoerd aan de Traaij 127-131, Driebergen-Rijsenburg. De initiatiefnemer is voornemens om hier nieuwbouw te realiseren waarbij bestaande gebouwen worden gesloopt.

De Wet natuurbescherming verplicht bij dergelijke ruimtelijke ontwikkelingen te toetsen of aanwezige beschermde (natuur)gebieden en plant- en diersoorten geen negatieve effecten ondervinden van de beoogde ingreep. Een verkennend onderzoek ofwel quickscan, onderbouwt of deze ontwikkeling redelijkerwijs uitvoerbaar is of dat mogelijk verbodsbepalingen worden overtreden en een ontheffingsaanvraag, aanvullend onderzoek of andere maatregelen noodzakelijk zijn.

Een quickscan is een verkennend onderzoek en bestaat uit een bureaustudie en een eenmalig verkennend veldbezoek, ofwel locatiebezoek. Het inventariseert de mogelijke aanwezigheid van:

- beschermde (natuur)gebieden (nationaal en provinciaal beschermde gebieden en houtopstanden);
- beschermde flora (vegetatie en monumentale bomen);
- beschermde fauna (nationaal en internationaal beschermde diersoorten en vrijgestelde soorten);
- ongewenste invasieve exoten.

Met inachtneming van wettelijke kaders, de kenmerken van de beoogde ruimtelijke ontwikkeling en de gerelateerde werkzaamheden wordt beoordeeld of deze beschermde gebieden, soorten en hun functioneel leefgebied mogelijk negatieve effecten ondervinden van de beoogde ingreep. Indien relevant, wordt beoordeeld of dit invloed heeft op instandhoudingsdoelstellingen, wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied en de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Een quickscan is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de afwezigheid van (beschermde) soorten. Wanneer aanvullend onderzoek wordt geadviseerd of een ontheffingsaanvraag noodzakelijk wordt geacht, kan GRAS Advies adviseren over de planning en doorlooptijd van deze onderzoeken en begeleiding bieden in het vervolgtraject.

Verspreidingsgegevens

In dit rapport is informatie verwerkt afkomstig uit de Nederlandse Databank Flora en Fauna (NDFF). Deze informatie mag (zolang de datavoorziening niet open en toegankelijk is) zonder toestemming van BIJ12 niet worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar worden gemaakt.

Indien relevant, zal GRAS Advies verspreidingsgegevens die zijn verkregen door veldinventarisaties binnen en/of rondom het projectgebied na een periode van 2 jaar openbaar maken binnen de omgeving van de NDFF.

Dit rapport presenteert de uitkomsten van het verkennend onderzoek en de eventuele noodzakelijke vervolgstappen.

Gebiedskenmerken van het huidige projectgebied én een globale beschrijving van de beoogde ontwikkeling zijn opgenomen in hoofdstuk 2. Hoofdstuk 3 beschrijft de toegepaste onderzoeksmethodiek, gevolgd door een beknopte samenvatting van het relevante wettelijk kader in hoofdstuk 4. De resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in hoofdstuk 5 en 6. Hier worden alle relevante gebieden en soorten beschreven welk mogelijk voorkomen, inclusief het effect van de beoogde ontwikkeling op zowel deze soorten en gebieden, als op het beoogde project. De conclusies en aanbevelingen zijn opgenomen in hoofdstuk 7 waar de belangrijkste resultaten worden samengevat en verder wordt ingegaan op mogelijke gevolgen, maatregelen en (wettelijke) vervolgstappen.

2 Gebiedskenmerken en beoogde ontwikkeling

2.1 Gebiedsbeschrijving

Gegevens

Adres: Traaij 127-131
Plaats: Driebergen-Rijsenburg
Gemeente: Utrechtse heuvelrug
Provincie: Utrecht

Locatie en omgeving

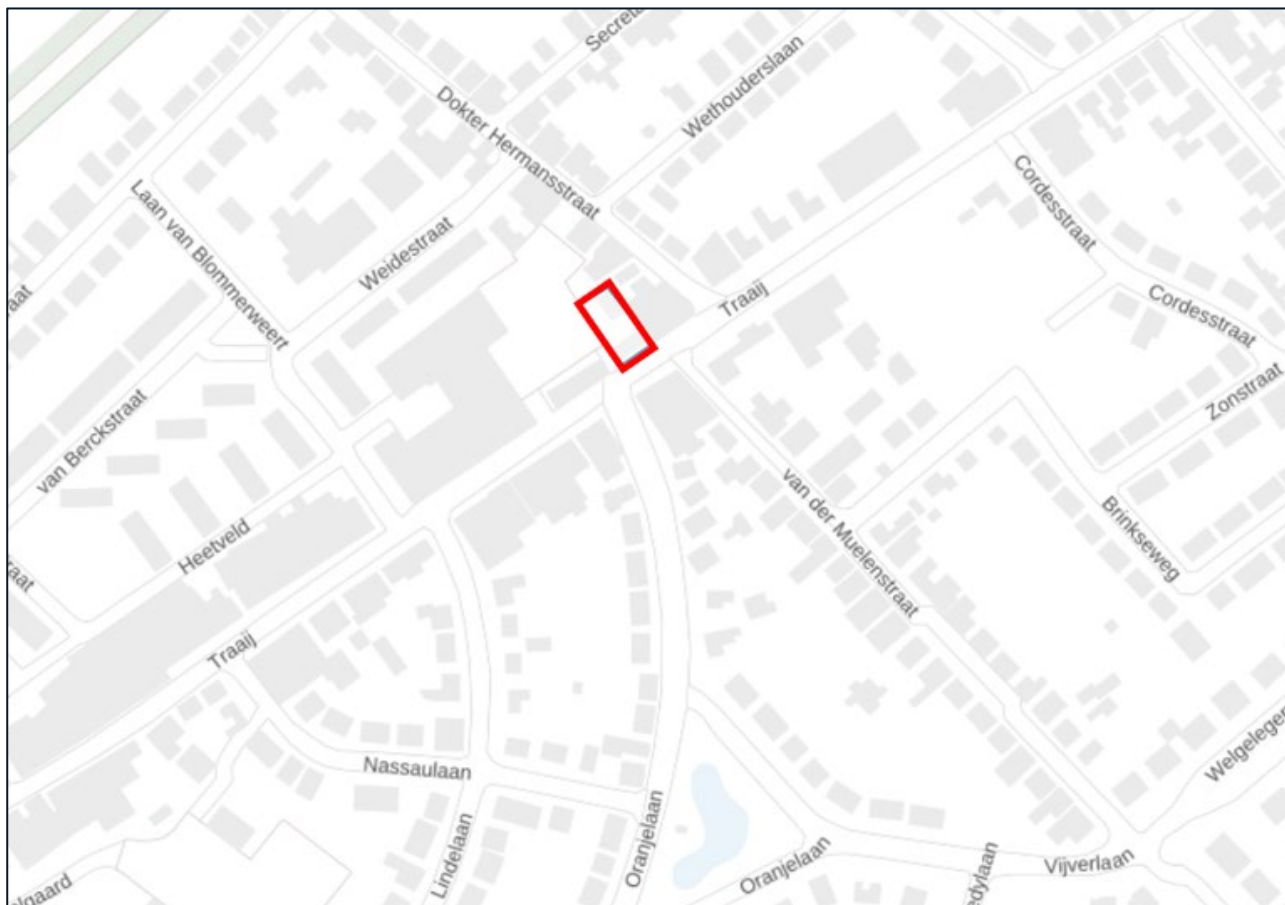
Het projectgebied bevindt zich in het centrum van Driebergen-Rijsenburg. Het is omgeven door winkels en bebouwing. Ten westen ligt een parkeerplaats en ten oosten is een klein bosachtig gebiedje zichtbaar. Afbeelding 2.1 toont de ligging van het projectgebied.

Terrein en kenmerken

De oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 632 m². Afbeelding 2.2 toont een luchtfoto van het projectgebied, inclusief begrenzing. Het terrein wordt bepaald door bebouwing en bomen. Bijlage 1 geeft een impressie van het projectgebied.

De bebouwing bestaat uit drie woonhuizen met bouwjaar omstreeks 1925. Het heeft een bijgebouwde lage schuur met platte dak welke aan een zijde volledig open is. Twee van de woonhuizen zijn aan elkaar gelegen en hebben aan de vooronderzijde een winkelpand. Het derde woonhuis staat verder naar achter op het terrein en is vrijstaand. De huizen hebben een bakstenen muur met een spouw. De twee woonhuizen met winkelpand hebben aan de voorzijde een dakbedekking met dakpannen en aan de achterzijde een plat dak zonder grind. Het derde woonhuis heeft volledig rondom dakpannen. De schuur ligt tegen het meest westelijke woonhuis aan en loopt door tot het einde van een betonnen schutting.

Het terrein is vlak en bestaat deels uit gazon met overgroeide struwelen en beplantingen. Het oostelijke woningdeel van de aaneenliggende woonhuizen heeft een aparte achtertuin met houten beschutting. Deze tuin is kleiner en bestraat met grote tegels. Het merendeel van de grote tuin omvat overgroeid terrein met dichte vegetatie. Aan de westelijke zijde naast het projectgebied bevindt zich een restaurant en een parkeerplaats voor mensen die hun boodschappen halen bij de naastgelegen winkels. Ten oosten en zuiden bevinden zich ook woonhuizen waarvan sommige een winkelpand aan de voorzijde hebben. Langs de zuidzijde van het projectgebied staat een bomenrij met een tussenafstand van gemiddeld 7 meter.

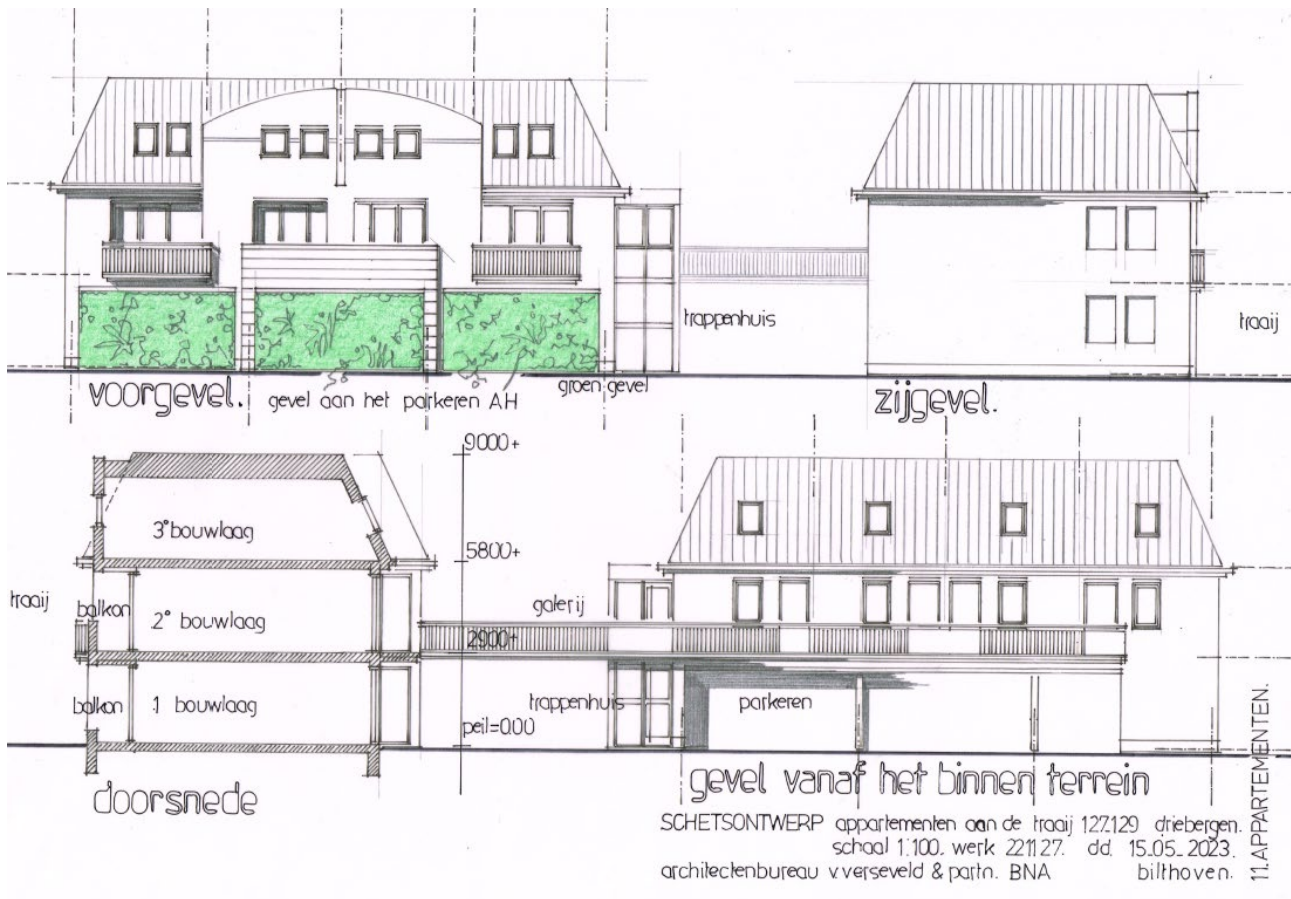
Afbeelding 2.1: Ligging van het projectgebied (rood kader).

Afbeelding 2.2: Luchtfoto met begrenzing van het projectgebied (rood kader).

2.2 Beoogde ontwikkeling

SteenGoud Coöperatief U.A. is voornemens om aan de Traaij 126-131, nieuwbouw te realiseren waarbij bestaande gebouwen worden gesloopt (Afbeelding 2.3). Mogelijk omvatten de werkzaamheden ook het verwijderen van de bosschage en struwelen achter de woonhuizen. De exacte planning van de uitvoering is momenteel nog niet bekend.

Afbeelding 2.3. Beoogde ontwikkeling.

3 Onderzoeksmethodiek

Onderzoek is uitgevoerd om te beoordelen of de beoogde ruimtelijke ontwikkeling een mogelijk significant negatief effect heeft op (wettelijk) beschermde (natuur) gebieden, houtopstanden, plant- en diersoorten en bijzondere monumentale bomen. De door GRAS Advies gehanteerde onderzoeksmethodiek is onder te verdelen in 3 stappen.

Bureauonderzoek

Voor relevante datavisualisatie en gebieds- en soorteninformatie is o.a. de website van PDOK, het kadaster, Atlasleefomgeving, Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en webgispublisher geraadpleegd. Daarnaast is er gebruik gemaakt van ArcGIS Pro en het vleermuisprotocol 2021. Er is informatie verzameld over:

- de locatie van het projectgebied, kadastrale gegevens, gebiedskenmerken, kenmerken van- en afstand tot beschermde en bijzondere gebieden;
- de kenmerken en bijbehorende werkzaamheden van de beoogde ruimtelijke ontwikkeling;
- verspreidingsgegevens en waarnemingen van beschermde plant- en diersoorten, monumentale bomen en invasieve exoten van de laatste 5 jaar, tot 5 km rondom het projectgebied.

Locatiebezoek

Tijdens een locatiebezoek zijn gegevens verkregen tijdens het bureauonderzoek geverifieerd. Veldonderzoek is in en rondom het projectgebied uitgevoerd. Het uiteindelijke onderzoeksgebied is ter plaatse bepaald door de deskundig ecooloog. Dit is gedaan a.d.h.v. de informatie verworven tijdens het bureauonderzoek, de lokale situatie en de verwachte invloedsfeer van de beoogde ontwikkeling (hierbij te denken aan hinder van licht, trillingen en geluid). Zowel binnen als rondom het projectgebied is geïnventariseerd naar:

- de mogelijke aanwezigheid van beschermde en bijzondere vegetatie en ongewenste invasieve exoten;
- de mogelijke aanwezigheid van beschermde diersoorten d.m.v. zichtwaarnemingen en indicatoren (Bijlage 2);
- habitattypen, habitatgeschiktheid- en functies voor beschermde soorten in het projectgebied én de omgeving.

Registratiegegevens van het locatiebezoek zijn opgenomen in Tabel 3.1. Tijdens het veldonderzoek is (indien van toepassing) gebruikt gemaakt van een verrekijker, endoscoop, meetlint, rolmaat, digitale registratie- en determinatiehulpmiddelen waaronder de Fieldmap Applicatie en persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's).

Analyse

Verzamelde gebiedsinformatie, soorteninformatie en veldgegevens zijn vergeleken met kenmerken van de beoogde ruimtelijke ontwikkeling. Binnen de effectenbeoordeling zijn de volgende aspecten met inachtneming van wettelijke kaders overwogen:

- De projectlocatie, het type project, de duur en periode, inclusief de invloedsfeer van de werkzaamheden (licht, geluid en trillingen).
- De mate en het effect van verstoring of aantasting van (beschermde) (natuur) gebieden en hun instandhoudingsdoelstellingen, habitatype, wezenlijke kenmerken en waarden.
- De mate en het effect van verstoring of aantasting van (beschermde) vegetatie en diersoorten, hun (essentieel) leefgebied en de gunstige staat van instandhouding van de soort.
- De mogelijke gevolgen, maatregelen en (wettelijke) vervolgstappen.
- Indien invasieve soorten zijn vastgesteld, zijn maatregelen beschreven die aan de Europese verordening voldoen.

Tabel 3.1: Registratiegegevens locatiebezoek.

Datum	Tijdstip	Weersomstandigheden
28-06-2023	12:00 – 12:30	22°C, 2 bft, onbewolkt, droog

GRAS Advies is een ecologisch adviesbureau en voert verkennend veldonderzoek uit volgens erkende en geldende soortprotocollen en kennisdocumenten. De deskundige ecologen van GRAS Advies zijn middels opleiding en ervaring bevoegd voor de verrichte werkzaamheden. Daarnaast is het project uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van GRAS Advies. Het kwaliteit managementsysteem van GRAS Advies is ISO NEN-EN-ISO 9001:2015 gecertificeerd.

Beperkingen

Een quickscan is geen gedetailleerd onderzoek. Uitgebreid vleermuisonderzoek en onderzoek naar de emissie en depositie van stikstof op Natura 2000-gebieden vallen dan ook buiten het kader van dit onderzoek.

Inspecties door de ecooloog kunnen onuitvoerbaar zijn door de ontoegankelijkheid van plekken of objecten. Voorbeelden zijn spouwmuren, in verbinding staande watergangen en hoge ruimtes. Onderzoek van dergelijke objecten of plekken vereist soortgericht aanvullend onderzoek met inzet van juist materieel. Aanvullend onderzoek kan als meerwerk verrekend worden boven op dit verkennend onderzoek. Daarnaast kunnen extreme weersomstandigheden een gedegen verkennend onderzoek uitsluiten. Bij hevige sneeuwval of hagel, plaatselijke onweer en stormachtig weer worden geen locatiebezoeken uitgevoerd.

GRAS Advies maakt gebruik van de Nederlandse Databank Flora en Fauna voor verspreidingsgegevens. Deze database bevat alleen gevalideerde waarnemingen en kan enkel worden ingezet als hulpmiddel. Wanneer een soort niet geregistreerd staat binnen de NDFF-omgeving, houdt dit niet in dat deze daar ook daadwerkelijk afwezig is.

De ecologen van GRAS Advies spannen zich maximaal in om het onderzoek zo zorgvuldig mogelijk uit te voeren. Desondanks zal nooit een volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. GRAS Advies kan daarom geen aansprakelijkheid aanvaarden voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en/of fauna.

Geldigheidsduur onderzoek:

Aan het verrichtte onderzoek en de gegevens in deze rapportage zit een beperkte geldigheidsduur. In de regel is een quickscan geldig voor een periode van 3 jaar tenzij in deze periode wezenlijke ecologische veranderingen plaatsvinden.

4 Wettelijk kader

Wet- en regelgeving omtrent natuurbeleid is voornamelijk geregeld in de Wet natuurbescherming (Wnb). Binnen deze kaderwet is Internationale en Europese wet- en regelgeving opgenomen en het biedt provincies de mogelijkheid op provinciaal niveau natuurbeleid toe te passen. In het kader van ruimtelijke ontwikkelingen en soortgelijke activiteiten dient deze wet in acht te worden genomen. De wet is gericht op het beschermen van gebieden, houtopstanden en soorten. Bijlage 3 bevat een gedetailleerde beschrijving.

Beschermde gebieden

Nederland kent ruim 160 strikt beschermde natuurgebieden die vallen onder Natura 2000-gebied. Deze worden beschermd vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn en maken onderdeel uit van een samenhangend Europees netwerk van natuurgebieden die vanuit Europees perspectief bescherming behoeven. Daarnaast zijn er gebieden die onder de verantwoordelijkheid van de provincies vallen zoals het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en gebieden van provinciaal belang. NNN-gebieden zijn een samenhangend netwerk van Nederlands natuurgebieden met als doel de achteruitgang van biodiversiteit en het areaal aan natuur te stoppen en migratie mogelijk te maken. Gebieden van provinciaal belang zijn bijzondere gebieden voor bijvoorbeeld weidevogels die net als NNN-gebieden planologisch beschermd worden.

Beschermde soorten

Alle in het wild levende plant- en diersoorten zijn tot op zekere hoogte beschermd. Hiervoor geldt de zorgplicht. De Wet natuurbescherming heeft de bescherming van soorten onderverdeeld in drie beschermingsregimes namelijk soorten die vallen onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (Internationaal beschermd) en soorten die vallen onder Andere soorten (Nationaal beschermd). Deze verschillende beschermingsregimes hebben ieder specifieke verbodsbepalingen.

Uitzonderingen op de verbodsbepalingen binnen de Wnb zoals beschreven onder Vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten en Andere soorten kunnen gelden indien:

- een vrijstelling voor de specifieke soort geldt (nationaal beschermde soorten);
- gewerkt wordt met een Gedragscode (nationaal en internationaal beschermde soorten);
- een ontheffing is verkregen (nationaal en internationaal beschermde soorten).

Houtopstanden

Het begrip houtopstand wordt omschreven als een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend die een totaal areaal van 10 are of groter beslaat of uit een rijbeplanting bestaat van meer dan 20 bomen gerekend over het totaal aantal rijen. Een houtopstand wordt beschermd indien het buiten de wettelijk vastgestelde grenzen van de bebouwde kom ligt. Houtopstanden op erven of in tuinen, fruitbomen, eenrijige beplanting langs landbouwgronden, beplanting langs waterwegen en andere uitzonderingen benoemd in de Wnb vallen niet onder beschermde houtopstanden.

Broedvogels

Bij ruimtelijke ingrepen of activiteiten van soortgelijke aard, dient er zorg gedragen te worden voor broedvogels die effecten ondervinden van de geplande werkzaamheden. Nesten mogen niet worden beschadigd of vernield. Voor vogelsoorten die ieder jaar een nieuw nest bouwen geldt dat nesten beschermd zijn zolang de broedperiode van de soort duurt. Indien er soorten aanwezig zijn die vallen onder soorten met jaarrond beschermde nesten, is, indien deze groep effecten ondervindt van de werkzaamheden, te allen tijde een ontheffing nodig.

Invasieve exoten

Invasieve exoten kunnen schade toebrengen aan biodiversiteit of ecosysteemdiensten. Ter bescherming van in het wild levende flora en fauna en de instandhouding van natuurlijke habitats, dienen een aantal invasieve soorten te worden bestreden. Deze soorten zijn terug te vinden op Unilijst Invasieve soorten op de website van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA, 2022).

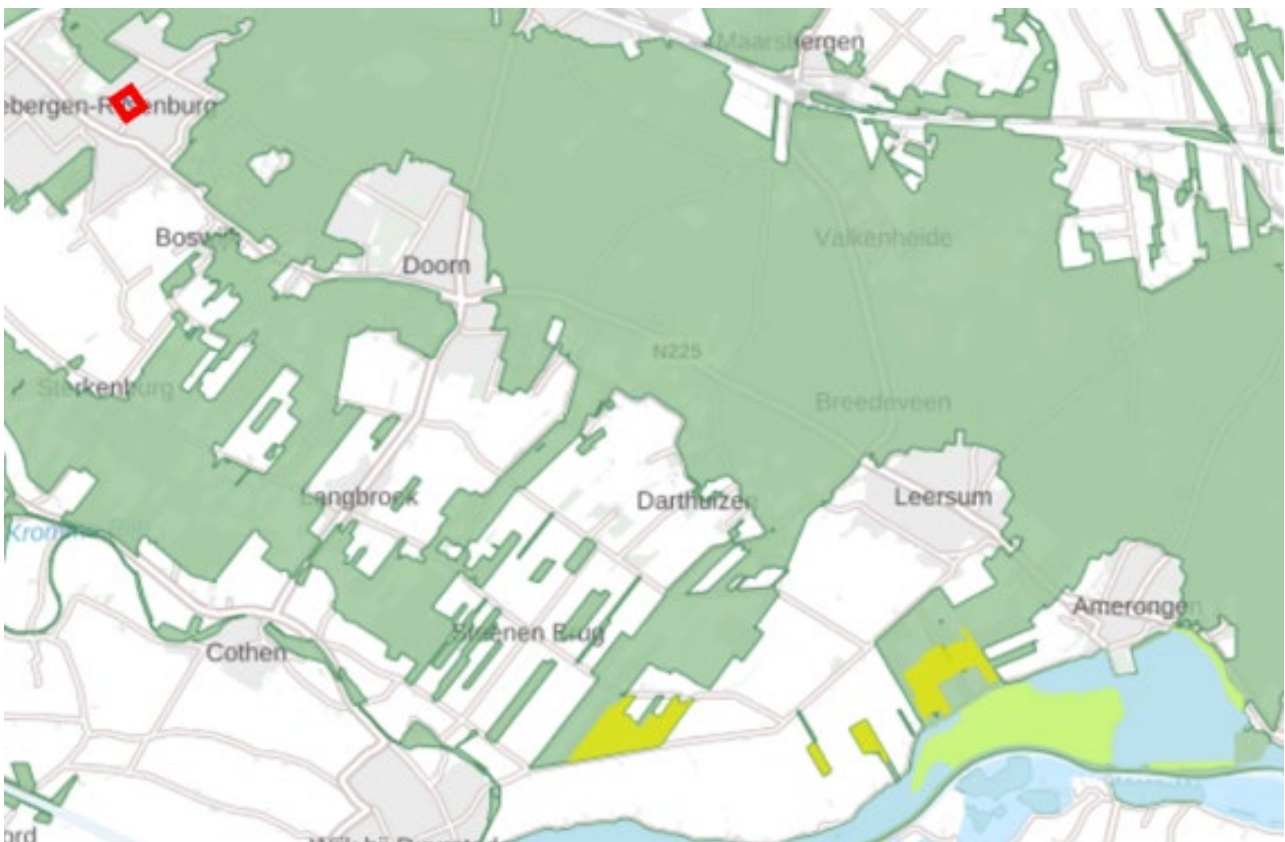
5 Beschermde gebieden

5.1 Natura 2000

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Kolland & Overlangbroek op ca. 9 km afstand van het projectgebied (Afbeelding 5.1). Dit gebied is beschermd vanuit de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. Het projectgebied maakt geen onderdeel uit van een Natura 2000-gebied. Het wordt hiervan gescheiden door bebouwde kommen en wegen.

Effectenbeoordeling

Het projectgebied bevindt zich buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied. Gezien de afstand tot het projectgebied valt het Natura 2000-gebied buiten de invloedssfeer van het projectgebied. Verstoring van Natura 2000-gebieden en negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen op voorhand worden uitgesloten.

Afbeelding 55.1: Ligging van het projectgebied (rood kader) t.o.v. Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (Geel) en Natuurnetwerk Nederland gebieden (Groen).

5.2 Natuurnetwerk Nederland

De dichtstbijzijnde gebieden behorende tot het Natuurnetwerk Nederland zijn gelegen op ca. 240 m afstand en verder gesitueerd van het projectgebied (Afbeelding 5.1). Het projectgebied maakt geen onderdeel uit van het Natuurnetwerk Nederland en wordt hiervan gescheiden door bebouwing en wegen.

Effectenbeoordeling

Het projectgebied bevindt zich buiten de begrenzing van NNN-gebied. Gezien de afstand tot het projectgebied, vallen de NNN-gebieden buiten de invloedssfeer van het projectgebied. Verstoring van NNN gebieden en negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en kwaliteiten van deze gebieden kunnen op voorhand worden uitgesloten.

5.3 Houtopstanden

Effectenbeoordeling

Op het terrein bevinden zich geen houtopstanden groter dan 10 are of rijen bomen van meer dan 20 exemplaren.

6 Beschermde soorten

Tabel 6.1 geeft een overzicht van de soortgroepen die binnen dit verkennend onderzoek zijn meegenomen. Het toont welke beschermde soorten mogelijk voorkomen in en/of rondom het projectgebied en van welke (soort)groep(en) mogelijke aanwezigheid niet aannemelijk is. Soorten zijn opgenomen of uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens in combinatie met bevindingen tijdens het locatiebezoek. Vogels staan apart vermeld in tabel 6.2.

In de volgende paragrafen worden de soorten en/of soortgroepen uit Tabel 6.1 behandeld. Hierbij worden enkele soorten en soortgroepen afzonderlijk gebundeld.

Tabel 6.1: Onderzochte soortgroepen met mogelijk voorkomende beschermde soorten in en rondom het projectgebied a.d.h.v. NDFF-verspreidingsgegevens en bevindingen tijdens het locatiebezoek.

Soortgroepen	Soort	Verspreidingsgegevens	Omgeving geschikt	Projectgebied geschikt
Grondgebonden zoogdieren	Hermelijn	Nee	Nee	Ja
	Wezel	Nee	Nee	Ja
	Bunzing	Nee	Nee	Ja
	Steenmarter	Nee	Ja	Ja
	Eekhoorn	Ja	Nee	Ja
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	Nee	Ja	Ja
	Laatvlieger	Nee	Ja	Ja
Reptielen	n.v.t.	Nee	Nee	Nee
Amfibieën	n.v.t.	Nee	Nee	Nee
Vissen	n.v.t.	Nee	Nee	Nee
Ongewervelden	n.v.t.	Nee	Nee	Nee
Vogels	(Zie tabel 6.2)	Ja	Ja	Ja
Planten	n.v.t.	Nee	Ja	Ja

6.1 Grondgebonden zoogdieren

6.1.1 Hermelijn, wezel en bunzing

Voorkomen en functie

De hermelijn (*Mustela erminea*), wezel (*Mustela nivalis*) en bunzing (*Mustela putorius*) zijn nationaal beschermde martersoorten. Deze soorten komen in de meeste habitats voor, al heeft de hermelijn een voorkeur voor vochtiger terrein. Ze zijn te vinden in open landschap, bossen, weilanden, rietlanden, houtwallen en akkers en prefereren kleinschalig (cultuur)landschap met takkenrillen, struweel, hagen, bosschages, rommelhopen en rommelschuren. Deze essentiële lijnvormige elementen dienen als rust- of verblijfplaats, voortplantingsplaats of als verbindingsroute tussen gebieden (Bouwens, 2017).

Afbeelding 6.1: Woekerende vegetatie.

Deze omstandigheden zijn in lichte mate aanwezig in het projectgebied. Er is redelijk wat woekerende vegetatie aanwezig in de vorm van doornstruwelen, klimop, hogere grassen en andere struikvormers (Afbeelding 6.1). Deze elementen kunnen voor de wezel en mogelijk bunzing dienen als verblijf- en/of dagrustplaats. De vegetatie en het gebrek aan onderhoud trekt mogelijk ook muisachtige aan die kunnen dienen als voedselbron voor deze marterachtigen. Voor de hermelijn zal dit gebied mogelijk te klein en droog zijn. De verbinding tot het projectgebied is minder gestructureerd aanwezig. Wel zijn er ten noorden van het projectgebied meerdere tuinen aanwezig die gebruikt kunnen worden als migratieroute van en naar het Natuurnetwerk Nederland. Er zijn op moment van opname geen sporen gevonden die duiden op de aanwezigheid van deze kleine marterachtigen.

Effectenbeoordeling

Een mogelijke verbindingroute is aanwezig en eindigt in een geschikt Natuurnetwerk Nederland gebied op ca. 240 meter afstand. Het projectgebied zelf maakt mogelijk onderdeel uit van (essentieel) leefgebied van kleine marterachtigen. In de provincie Utrecht zijn deze soorten vrijgesteld waardoor een ontheffing of onderzoek niet nodig is mits er gehouden wordt aan de zorgplicht.

6.1.2 Steenmarter

Voorkomen en functie

De steenmarter (*Martes foina*) is een nationaal beschermde soort en wordt gezien als een 'cultuurvolger'. Hij dankt zijn naam aan zijn voorkeur voor steenachtig habitat zoals steengroeven en gebouwen. De soort is te vinden in parklandschap maar vooral in de buurt van dorpen, boerderijen en zelfs grote steden. Oude schuren, heggen en gierbosjes zijn erg geschikt. Essentieel is de aanwezigheid van groenstroken, heggen, bosjes en bermen waar de soort foerageert (Zoogdierversameling, z.d.).

In het projectgebied staan diverse bosjes, struwelen en ruigtevegetatie. In de omgeving zijn meerdere tuinen aanwezig met vegetatie die als verbindingzone kunnen dienen naar een Natuurnetwerk Nederland gebied. De voorzijde op de begane grond van de twee verbonden woonhuizen zijn leegstaand.

Afbeelding 6.2: Mogelijke ingang.

Aan de zijkant en bovenzijde van de verbonden woonhuizen zijn meerdere openingen gevonden die groot genoeg zijn voor een steenmarter om binnen te treden (Afbeelding 6.2). Het projectgebied kan dan geschikt zijn als dagrustplaats voor de steenmarter. Er zijn op het moment van opname geen sporen van deze soort gevonden. De woonhuizen zelf zijn tijdens de quickscan niet betreden door de medewerkers van Gras Advies.

Effectenbeoordeling

Het projectgebied kan onderdeel zijn van een dagrustplaats van de steenmarter. De woekerende vegetatie zorgt mogelijk voor de aanwezigheid van knaagdieren die als voedingsbron kunnen dienen (Afbeelding 6.1). Het is onbekend of er alternatieve rust- en verblijfplaatsen rondom het projectgebied aanwezig zijn. De werkzaamheden zullen mogelijk een negatief effect hebben op eventueel aanwezige steenmarters. Een aanvullend onderzoek of een ontheffing is nodig.

6.2 Vleermuizen

Voorkomen en functie

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Habitatrichtlijn. Verblijfplaatsen zijn doorgaans te vinden in holten, kieren en andere openingen in bomen of gebouwen. Volgens nationale verspreidingsgegevens kunnen in de omgeving van het projectgebied de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger (vooral gebouw bewonend) voorkomen. Vleermuizen komen bijna overal voor en zijn vooral te vinden in gesloten tot halfopen landschap waar ze doorgaans in de beschutting van opgaande elementen foerageren langs een vast netwerk van lijnvormige structuren zoals kanalen, lanen, tuinen, boomkruinen, bebouwing en waterpartijen.

Gezien de woekerende vegetatie is het projectgebied mogelijk geschikt als foerageerlocatie voor vleermuizen. Desondanks is dit geen essentiële foerageerlocatie gezien de aanwezigheid van meerdere tuinen en bomenrijen in de omgeving. De bomenrijen in de omgeving dienen samen met de bestaande huizen als lijnvormige landschapselementen. De gebouwen binnen het projectgebied zijn hierdoor niet essentieel als lijnvormige elementen. Vliegroutes van vleermuizen worden aan de hand van deze lijnvormige elementen bepaald. Een functie als vliegroute voor vleermuizen is daarom binnen het projectgebied mogelijk aanwezig maar niet essentieel.

Aan de kopse kanten van de twee verbonden woonhuizen zijn openingen aangetroffen onder de dakrand. Deze kunnen geschikt zijn als invlieglocaties. De dakpannen op deze huizen zijn strak aansluitend, zonder openingen, waardoor deze ongeschikt zijn als invlieglocaties. Verder zijn er aan de noordzijde kleine openingen aangetroffen bij de schoorsteen (Afbeelding 6.3). Vleermuizen kunnen deze ruimte als verblijfplaats gebruiken en mogelijk ook via deze ruimte de spouwmuur bereiken. Desondanks zijn er geen sporen van vleermuizen aangetroffen die op een verblijfplaats duiden. Bij het vrijstaande woonhuis zijn de dakpannen wel geschikt en zijn er ijzeren randen gevonden waaronder deze soorten in zouden kunnen vliegen (Afbeelding 6.3).

Effectenbeoordeling

Het projectgebied is wel geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Doordat in de omgeving meerdere tuinen, een Natuurnetwerk Nederlandgebied en bomenrijen aanwezig zijn wat als alternatief foerageergebied kan dienen wordt het projectgebied niet geclassificeerd als essentieel foerageergebied. Het bevat ook een functie als vliegroute. Gezien de aanwezigheid van voldoende lijnvormige structuren in de omgeving in de vorm van bomenrijen en gebouwen zijn er binnen het projectgebied geen elementen die onderdeel uitmaken van een essentiële vliegroute van vleermuizen. De beoogde ontwikkeling heeft geen betrekking op deze bomenrijen en gebouwen en liggen op enige afstand. Van negatieve effecten door werkzaamheden of het verdwijnen van essentieel foerageergebied en van een essentiële vliegroutes van de vleermuis is zodoende geen sprake.

Gezien de openingen in de te slopen panden kan de aanwezigheid van een verblijfplaats van vleermuizen binnen het projectgebied niet worden uitgesloten. De beoogde ontwikkeling heeft een negatief effect op deze essentiële functie van de vleermuis in het projectgebied en op de gunstige staat van instandhouding van de soort. Een aanvullend soortenonderzoek zodat de aanwezigheid of afwezigheid kan worden aangetoond of een ontheffing op de Wet natuurbescherming voor de vleermuis is noodzakelijk.

Afbeelding 6.3: Invliegmogelijkheden voor huismus, gierwaluw en vleermuis.

6.3 Reptielen, amfibieën, vissen en ongewervelden

Er zijn geen verspreidingsgegevens bekend van beschermde reptielen, amfibieën, vissen en ongewervelden in of in de omgeving van het projectgebied. Tijdens het locatiebezoek zijn geen geschikte habitats voor soorten die in deze groepen vallen aangetroffen. Er zijn geen zandige open plekken aanwezig, geschikt als bijvoorbeeld rustplaats voor de rugstreeppad en binnen en rondom het projectgebied zijn geen plassen, waterpartijen, mogelijke voortplantingsbiotopen of geschikte flora zoals waardplanten aangetroffen. Derhalve is de aanwezigheid van deze soortgroepen binnen het projectgebied uitgesloten.

6.4 Vogels

Voorkomen en functie

Alle vogels zijn beschermd onder de Vogelrichtlijn. Tabel 6.2 geeft een overzicht van alle vogelsoorten die gezien verspreidingsgegevens en het locatiebezoek mogelijk in of rondom het projectgebied voorkomen. Aan een deel van deze soorten is een categorie toebedeeld gerelateerd aan de nest beschermde status. Nesten van vogels uit categorie 1 t/m 4 zijn altijd jaarrond beschermd. Soorten met een andere categorie vallen onder soorten mét jaarrond beschermde nesten of hebben een andere specifieke beschermde status gerelateerd aan hun nestbouwkenmerken of staat van instandhouding. Vogelsoorten welk niet onder categorie 1 t/m 5b vallen zijn soorten waarvan het nest niet jaarrond beschermd is. De exacte definities van deze categorieën zijn opgenomen in *Lijst beschermde soorten Wet natuurbescherming* (Hunink, 2022).

Tabel 6.2: Vogelsoorten die a.d.h.v. NDFF-verspreidingsgegevens en bevindingen tijdens het locatiebezoek mogelijk in of rondom het projectgebied aanwezig zijn inclusief nest beschermde status.

Soort	Categorie
Gierzwaluw	2
Huismus	2
Blauwe reiger	5
Ekster	5
Koolmees	5
Pimpelmees	5
Spreeuw	5

Aan de noordelijke zijde van het projectgebied is veel geschikte vegetatie aanwezig. Dit bestaat uit dichte bosschages, struwelen en grassen. Daarnaast staan er net buiten het projectgebied verschillende boomsoorten in bomenrijen en kleine clusters.

Het projectgebied is door het groene karakter en de aanwezigheid van grote bomen, dichte bosschages en aanwezige vegetatie geschikt als habitat en functioneel leefgebied voor een variatie aan broedvogels waaronder zangvogels. Het projectgebied en de omgeving zijn mogelijk een belangrijk foerageergebied voor zaaden insectenetende vogels. Daarnaast bieden de dichte braamstruiken beschutting en kunnen de houtige structuren in en rondom het projectgebied worden gebruikt als nest- en verblijfplaats.

Tijdens het locatiebezoek zijn geen vogels waargenomen. Er zijn op de daken van de drie woonhuizen meerdere openingen onder de zijnokken van de huizen en onder de dakpannen van het vrijstaande huis aangetroffen die zodanig van aard zijn (diepte/hoog met vrije aanvliegroute) dat ze geschikt kunnen zijn als verblijfplaats en/of nestlocatie voor gebouw bewonende vogelsoorten waaronder gierzwaluw en huismus. Afbeelding 6.3 toont deze openingen. Deze soorten zijn tijdens het locatiebezoek niet waargenomen.

Effectenbeoordeling

Er zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen in de bosschages en struwelen in en rondom het projectgebied. Als de bosschage en struwelen worden verwijderd zal een deel van het functioneel leefgebied waaronder foerageergebied van vogels verdwijnen. Echter, gezien het groene karakter rondom het projectgebied en de begroeide omgeving (Zie paragraaf 2.1) is er voldoende alternatief functioneel leefgebied aanwezig. Vogelsoorten zullen hiervan geen negatieve effecten ondervinden en deze functies zijn binnen het projectgebied dan ook niet essentieel.

Ondanks gebouw bewonende broedvogels met jaarrond beschermde nesten niet zijn waargenomen, bevinden zich aan de kopse kanten van de twee verbonden woonhuizen en onder de dakpannen van het derde woonhuis wel mogelijk geschikte nestlocaties voor de huismus en gierzwaluw. Gezien deze drie woonhuizen worden gesloopt, kan dit resulteren in verlies van een essentiële nest- en/of rustplaats en kunnen deze gebouw bewonende soorten negatieve effecten ondervinden van de gerelateerde werkzaamheden. Een aanvullend soortenonderzoek om de aanwezigheid van deze soorten vast te stellen of een ontheffing voor de huismus en gierzwaluw is daarom noodzakelijk.

7 Conclusie en aanbevelingen

Op basis van de resultaten van dit verkennend onderzoek (quicksan) flora en fauna zijn de belangrijkste conclusies en aanbevelingen als volgt:

Aanvullend soortenonderzoek

Omreden dat de aanwezigheid van enkele door de Wet natuurbescherming beschermde soorten niet kunnen worden uitgesloten, adviseert GRAS Advies de volgende (soort)groepen definitief vast te stellen, dan wel uit te sluiten d.m.v. een **aanvullend soortenonderzoek**:

- Vleermuis (gewone en ruige dwergvleermuis, grootoorvleermuis en laatvliegers)
- Gierzwaluw
- Huismus
- Steenmarter

Gebiedsbescherming

De beoogde ruimtelijke ontwikkeling veroorzaakt geen (significante) negatieve effecten op beschermde natuurgebieden. Wettelijk beschermde houtopstanden zijn niet aanwezig. Er geldt geen ontheffingsplicht of plicht tot kapmelding bij de provincie.

Een substantieel, negatief effect van de voorgenomen ontwikkeling op de stikstofemissie en daarmee op Natura 2000-gebieden is niet aannemelijk, maar kan desgewenst nader onderzocht worden met een AERIUS-berekening.

Soortenbescherming

De aanwezigheid van de volgende (soort)groepen kan niet worden uitgesloten. Deze soorten zijn beschermd onder de Habitatrichtlijn, vogelrichtlijn en/of zijn nationaal beschermd.

- Vleermuis (gewone en ruige dwergvleermuis, grootoorvleermuis en laatvliegers)
- Gierzwaluw
- Huismus
- Steenmarter

Omdat door de beoogde ruimtelijke ontwikkeling verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming mogelijk worden overtreden is voor bovengenoemde soorten een ontheffing noodzakelijk tenzij voorafgaand aan de gerelateerde werkzaamheden eerst aanvullend soortenonderzoek wordt uitgevoerd. Dit onderzoek geeft uitsluitsel over de aanwezigheid, dan wel afwezigheid van bovengenoemde soorten. Indien geen aanvullend soortenonderzoek wordt uitgevoerd geldt onherroepelijk de ontheffingsplicht.

Alle inheemse in het wild levende vogels zijn beschermd onder de Vogelrichtlijn. Er zijn geen beschermde vogelsoorten of jaar rond beschermde nesten waargenomen in het projectgebied. Wel kunnen de doornstruwelen en bosschage geschikt zijn als broedlocatie voor vogelsoorten. Hierdoor kan het projectgebied (onderdeel van) het leefgebied voor o.a. zangvogels zijn. Het is aannemelijk dat zangvogels de struwelen en bosschages in het projectgebied als broedlocatie (gaan) gebruiken. Een nader onderzoek naar vogels en/of een ontheffingsaanvraag is niet benodigd mits werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden óf wanneer wordt voldaan aan ondergenoemde maatregelen.

Verstoring van broedende vogels is verboden

Verstoring van broedvogels kan voorkomen worden door de voorgenomen werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Het broedseizoen is globaal aan te geven tussen 15 maart en 15 juli, afhankelijk van weersomstandigheden en de specifieke soort. Eerdere en latere broedgevallen zijn ook beschermd conform de Wet natuurbescherming. Wanneer werkzaamheden toch binnen het broedseizoen vallen, dienen de aanwezige bosschages/struwelen met nesten en de omgeving hiervan niet te worden verstoord, of het projectgebied wordt vlak voor de werkzaamheden door een deskundig ecooloog gecontroleerd op de aanwezigheid van broedende vogels.

Zorgplicht

Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat nadelige gevolgen tenminste moeten worden voorkomen, beperken of ongedaan maken. (Wnb Artikel 1.11).

Bronnen

Atlasleefomgeving (2023). Kaarten Natura2000 en Natuurnetwerk Nederland (NNN).

Bouwens, S. (2017). Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming. Provincie Noord-Brabant. Zoogdiervereniging, 13 oktober 2017.

Hunink, S. (2022). Lijst beschermde soorten Wet natuurbescherming. Natuurinclusief, Borculo. 13 p.

Ministerie van Economische Zaken (2016). Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Versie 1.3, 5p.

Nationale Databank Flora en Fauna (z.d.). <https://ndff-ecogrid.nl/> Datum geraadpleegd: 26-06-2023.

Natura2000 (z.d.). Natura 2000 gebieden. <https://www.natura2000.nl/gebieden> Datum geraadpleegd: 16-01-2023.

Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (2022). Unilijst invasieve exoten. <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/unielijst-invasieve-exoten> Datum geraadpleegd: 17-01-2023.

Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (z.d.). EU-Verordening 1143/2014. <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/eu-verordening-1143-2014-invasieve-exoten> Datum geraadpleegd: 17-01-2023.

Overheid.nl (2021). Wet natuurbescherming. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2021-07-01> Datum geraadpleegd: 12-01-2023.

Overheid.nl (z.d.). Besluit algemene regels ruimtelijke ordening. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0030378/2018-01-01> Datum geraadpleegd: 12-01-2023.

Overheid.nl. Officiële bekendmakingen. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/uitgebreidzoeken>. Datum geraadpleegd: 29-06-2023.

Patronale Dienst voor Organisatie en Controle van de Bestaanszekerheidstelsels (PDOK). <https://app.pdok.nl/viewer/?origin=pdoknl>. Datum geraadpleegd: 29-06-2023.

Raad van State (2021). Uitspraak 201903159/1/R2. <https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/@125948/201903159-1-r2/> Datum geraadpleegd: 16-01-2021.

RVO (2022). Algemene regels invasieve exoten. <https://www.rvo.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/algemene-regels#regels-invasieve-exoten> Datum geraadpleegd: 17-01-2023.

RVO (2013). Ruimtelijke ingrepen. <https://www.rvo.nl/onderwerpen/ruimtelijke-ingrepen> Datum geraadpleegd: 16-01-2023.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021). Vleermuisprotocol 2021, januari.

Zoogdiervereniging (2021). Wet natuurbescherming. <https://www.zoogdiervereniging.nl/wnb> Datum geraadpleegd: 16-01-2023.

Zoogdiervereniging (z.d.). Steenmarter. <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/steenmarter> Datum geraadpleegd: 29-06-2023

Bijlage 1: Impressie projectgebied

Projectcode: P05711
Versie: 1.0

Bijlage 2: Veldwerk inventarisatie en indicatoren

- **Bebouwing en overige complexen:**
Kenmerken zoals gaten, spleten, kieren, luiken, holten en andere openingen in wanden, kozijndelen, muren en afwerking, stootvoegen, schachten en bekisting, onder dakgoten of dakpannen, onder enige dakbedekking of afwerking zoals loodslabben, dakbeschot en boeiboorden, tussen schotten, balken, aanleunende delen en ventilatieopeningen, spouwmuren, zolders, kelders, kruipruimten en platte daken.
- **Lijnvormige elementen:**
Structuurvormende eenheden met aansluitende delen en/of opzichzelfstaande doorlopende elementen waaronder akkers, grasland, bomenrijen, lanen, wegdelen, watergangen, muren, aaneensluiting van panden, complexen of andere vormen van bebouwing, een aaneensluiting van scheidingslijnen tussen open velden of open water of andere kenmerken die sterk afwijken van kenmerken van naastgelegen en verbonden structuren zoals begroeiing.
- **Vegetatie:**
Kenmerken van staande en liggende vegetatie waaronder type, kwantiteit, soorten, hoogte, dikte, dichtheid en algemene doorlaatbaarheid en toegankelijkheid, locatie en afstand t.o.v. mogelijk verstorende elementen, aaneensluiting van vegetatie, aaneensluiting en ligging t.o.v. routebepalende elementen of andere mogelijke habitatfuncties, losse bast delen, leeftijd en aanwezigheid van dood hout.
- **Rust- verblijf- en broedplaatsen:**
Indicerende kenmerken beschreven onder 'Bebouwing en overige complexen' en kenmerken aanwezig in bomen of andere houtige elementen, in palen, kasten, zolders en afgesloten ruimtes zoals takjes, bedding en andere isolerende materialen, als dan niet verzameld, holen of kuilen in vegetatie, bodem of in andere al dan niet aangebrachte structuren, hopen van takken, puin of andere dekking creërende materialen, zandplaatsen en de verplaatsbaarheid van zand.
- **Water:**
Kwaliteit waaronder helderheid, diepte, stroming en stabiliteit, aanwezigheid van waterplanten en oevervegetatie, aansluiting met andere waterpartijen of watergangen, bodem en oeverkenmerken, helling van het talud, fluctuaties, mate van verstoring en ligging.
- **Sporen:**
Kenmerken waaronder excrementen zoals braaksels, braakballen en uitwerpselen, latrines, delen van eischalen, nesten en prooiresten, delen van vacht zoals haren en veren, pootafdrukken, wissels, krabsporen, knaagsporen, voedselresten, voedselverzamelplaatsen en wroetsporen.
- **Overige:**
Geluiden zoals zang, roep en bewegingsgeluiden, geur, smeerplekken, aanwezigheid van waardplanten en zaadplanten of overige voedselbronnen, aanwezigheid en volledigheid van (essentiële) habitatfuncties, aansluiting met omliggende habitatfunctie leverende gebieden en algemene verstoringsfactoren.

Bijlage 3: Wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving omtrent natuurbeleid is voornamelijk geregeld in de Wet natuurbescherming (Wnb). Daarnaast is beleid geregeld in provinciale verordeningen en binnen het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening. Wet- en regelgeving is gericht op de bescherming van:

- gebieden
- soorten
- houtopstanden

Gebiedsbeschermingsregimes zijn opgenomen in de Wet natuurbescherming hoofdstuk 2 en het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening hoofdstuk 2 (Natuurnetwerk Nederland). Soortenbeschermingsregimes zijn opgenomen in hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming en beschermingsregimes van houtopstanden in hoofdstuk 4.

De Wet natuurbescherming (Wnb) is een kaderwet die sinds 2017 van kracht is. Deze wet is gericht op het beschermen van natuurgebieden, inheemse en in het wild levende plant- en diersoorten en houtopstanden. Verplichtingen vanuit Internationale en Europese wet- en regelgeving zoals de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn zijn hierin opgenomen. Gelijktijdig heeft er decentralisatie van bevoegd gezag plaatsgevonden waardoor provincies verantwoordelijk zijn voor natuurbeleid- en bescherming binnen de wettelijke kaders van de Wnb en het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). Het biedt provincies de mogelijkheid om op regionaal niveau natuurbeleid toe te passen en in bepaalde gevallen soorten vrij te stellen van hun beschermde status.

Gebiedsbescherming

Gebieden kunnen beschermd worden onder de Wnb (Natura 2000-gebieden) onder het Barro (Natuurnetwerk Nederland gebieden) en onder provinciale verordening (Natuurnetwerk Nederland gebieden en Gebieden van provinciaal belang).

Natura 2000-gebieden

Het Europees netwerk van beschermde natuurgebieden wordt Natura 2000 genoemd. In deze Natura 2000-gebieden worden bepaalde plant- en diersoorten en habitats beschermd met als doel hun leefgebied te behouden, te herstellen of uit te breiden. Nederland telt ruim 160 Natura 2000-gebieden waarbinnen Europese richtlijnen van kracht zijn. Natura 2000-gebieden verkrijgen deze status wanneer ze worden aangewezen onder de Europese Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn. Aanwijzing vindt plaats door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Natura 2000-gebieden worden geselecteerd op grond van het voorkomen van habitattypen en soorten die vanuit Europees perspectief bescherming behoeven (Natura2000, z.d.). Voor alle Natura 2000-gebieden zijn beheerplannen opgesteld met instandhoudingsdoelstellingen zoals bedoeld in Artikel 2.3 van de Wnb.

Instandhoudingsdoelstellingen

Deze doelstellingen zijn geformuleerd voor alle voorkomende soorten en habitats binnen het desbetreffende gebied met als doel het bereiken van een landelijke gunstige staat van instandhouding voor alle door de richtlijnen beschermde soorten en habitats (zie Kader - Gunstige staat van instandhouding van een soort). Artikel 2.3 lid 2a en b verplicht om in de instandhoudingsdoelstellingen tenminste aan te geven wat de nodige instandhoudingsmaatregelen en de beoogde resultaten van deze maatregelen zijn. In de praktijk betekent dit a) of huidige aantallen of areaal van een soort of habitat voldoende zijn, b) of uitbreiding of verbetering nodig is en c) welke maatregelen nodig zijn om de gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen (Zoogdiervereniging, 2021; Overheid.nl, 2021).

Formulering van instandhoudingsdoelstellingen wordt veelal gedaan door het bevoegd gezag en ontwikkelingen of activiteiten die hierop een negatief effect hebben, zijn verboden (zie Kader - Stikstof).

Natura 2000-gebieden kennen een strikt beschermingsregime. Indien ontwikkelingen in of nabij een gebied plaatsvinden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen mogelijk de kwaliteit van aangewezen habitats of

de habitats van aangewezen soorten verstoren of verslechteren, moet hiervoor een vergunning worden aangevraagd bij de provincie (Zoogdiervereniging, 2021; Overheid.nl, 2021). Deze wordt alleen verleend indien er aan de volgende voorwaarden wordt voldaan en er:

- geen alternatieve oplossingen zijn;
- dwingende redenen zijn van groot openbaar belang;
- nodige compenserende maatregelen worden getroffen die waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000-gebied bewaard blijft.

Natuurnetwerk Nederland gebieden

De vroegere Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is vervangen door Natuurnetwerk Nederland (NNN) waarvan de naamgeving per provincie kan verschillen. Dit netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden zorgt voor een betere verbinding tussen kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurrijke agrarisch cultuurlandschappen. Deze Ecologische verbindingzones (EVZ) maken migratie tussen natuurgebieden mogelijk. Het merendeel van NNN-gebieden vallen onder Natura 2000-gebieden. Grote wateren die onder NNN-gebied vallen, waaronder bijvoorbeeld grote rivieren, het IJsselmeer en de Waddenzee, vallen onder de verantwoordelijkheid van het rijk (Overheid.nl, z.d.).

Anders dan Natura 2000-gebieden die vallen onder de Wet natuurbescherming, valt de verantwoordelijkheid van NNN-gebieden op het land onder het bevoegd gezag. In het Barro wat voorziet in de juridische borging van nationaal ruimtelijk beleid, zijn onder Hfd 1 Artikel 2.10.1 t/m 2.10.5 de hoofdlijnen betreft bescherming juridisch verankerd. Het Barro verplicht provincies NNN-gebieden aan te wijzen in de provinciale omgevingsverordening waarin begrenzing, beleid en de wezenlijke kenmerken en kwaliteiten van een gebied zijn vastgelegd (Overheid.nl, z.d.). Het bestemmingsplan zorgt dus voor de ruimtelijke bescherming van NNN gebieden en laat geen ontwikkeling toe die de wezenlijke kenmerken, waarden, kwaliteit, samenhang en oppervlakte aantasten. Er zijn echter 3 uitzonderingen (uitgezonderd wijziging van begrenzing) waarbij aantasting van NNN-gebieden onder voorwaarde van o.a. mitigerende en compenserende maatregelen na toetsing door het bevoegd gezag wordt toegestaan (Overheid.nl, z.d.). Dit zijn:

- Bij ontwikkelingen van groot openbaar belang.
- Bij gebrek aan reële alternatieven.
- Wanneer negatieve effecten worden beperkt en effecten gelijkwaardig worden gecompenseerd.

Stikstof

Beoogde ontwikkeling kan door middel van een toename in stikstofuitstoot een negatief effect hebben op omliggende natuurgebieden. Indien dit een Natura 2000-gebied betreft, is toetsing hierop wettelijk verplicht. Deze plicht is niet van toepassing op NNN-gebied tenzij het projectgebied binnen een NNN-gebied ligt.

Gebieden van provinciaal belang

Net als NNN-gebieden kunnen de gedeputeerde staten in provincies planologische bescherming toekennen aan gebieden. Dit zijn vaak bijzondere natuurgebieden of bijzondere landschappen zoals weidevogelgebieden of gebieden met veel cultuurhistorie. Beschermingsregimes van dit soort gebieden zijn opgenomen in provinciale verordeningen en kunnen per provincie sterk verschillen (Zoogdiervereniging, 2021).

Soortenbescherming

Onder de Wnb worden alle in het wild levende plant- en diersoorten en natuurgebieden tot op zekere hoogte beschermd, ongeacht of een soort of het gebied wettelijk beschermd is of niet. Ze vallen onder de zorgplicht (Artikel 1.11 Wnb), (zie Kader - Zorgplicht). Soortenbescherming is opgenomen in de Wnb onder hoofdstuk 3. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen internationaal- en nationaal beschermde soorten verdeeld over 3 verschillende beschermingsregimes, ieder met specifieke verbodsbepalingen (Artikel 3.5 t/m 3.10). Internationaal beschermde soorten zijn soorten die vallen onder de categorie Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijn (inclusief de verdragen van Bern en Bonn).

Nationaal beschermde soorten vallen onder de categorie Andere soorten. De bijlage behorend bij hoofdstuk 3, Artikel 3.10 Wnb geeft een overzicht van nationaal beschermde diersoorten (Onderdeel A) en plantensoorten (Onderdeel B). Figuur 1 toont verbodsbepaling per beschermingsregime.

Onder de soorten van de Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Onder de soorten van de Habitatrichtlijn vallen soorten die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern (wilde dieren en planten inclusief hun natuurlijke leefmilieus) en Bijlage I van het Verdrag van Bonn (trekkende wilde diersoorten). Deze richtlijnen zijn opgesteld om de biodiversiteit in Europa in stand te houden en bevatten meerdere bijlagen waarin lijsten met soorten zijn opgenomen. Onder Andere soorten vallen zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage Wnb, onderdeel A, inclusief vaatplanten genoemd in de bijlage Wnb, onderdeel B. De verboden benoemd in Artikel 3.10 lid a en b zijn niet van toepassing op de bosmuis, huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze soorten zich in gebouwen of op erven bevinden.

Anders dan internationaal beschermde soorten is het beschermingsregime omtrent Andere soorten milder. Zo is het niet verboden eieren te rapen of dieren opzettelijk te verstoren. Deze uitzonderingen zijn gebaseerd op de belangen beschreven onder Artikel 3.10 lid 2a t/m 2i waaronder bijvoorbeeld ruimtelijke inrichting, kleinschalige bouwactiviteiten of bestendig beheer en ter voorkoming van schade of overlast (Overheid.nl, 2021).

Zorgplicht

Een iedereen neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat nadelige gevolgen tenminste moeten worden voorkomen, beperken of ongedaan maken. (Wnb Artikel 1.11).

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn	Beschermingsregime Andere soorten
Artikel 3.1 lid 1 Het is verboden van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen	Artikel 3.5 lid 1 Het is verboden in het wild levende dieren in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Artikel 3.10 lid 1a Het is verboden in het wild levende dieren opzettelijk te doden of te vangen
Artikel 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Artikel 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Artikel 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Artikel 3.1 lid 3 Het is verboden eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben	Artikel 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	N.v.t.
Artikel 3.1 lid 4 en 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Artikel 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	N.v.t.
N.v.t.	Artikel 3.5 lid 5 Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Artikel 3.10 lid 1c Het is verboden vaatplanten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Figuur 1: Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming per beschermingsregime. Bron: Overheid.nl (2021); Zoogdierverseniging (2021).

Essentieel leefgebied

Nest-, rust- en voortplantingsplaatsen worden in de Wnb nadrukkelijk beschermd (Figuur 1). Deze bescherming geldt niet voor bijvoorbeeld vliegroutes, migratieroutes en foerageergebied. Echter, onder deze beschermde plaatsen worden ook alle essentiële onderdelen verstaan die het nest of de rust- of verblijfplaats als zodoende laten functioneren, ook wanneer deze gebieden niet samenvallen. Essentiële leefgebieden zijn daarom gebieden van wezenlijk belang voor het functioneren van de nest- rust- of voortplantingsplaats, wanneer er geen alternatieven zijn om eventuele aantasting daarvan op te vangen (Raad van State, 2021).

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Het verbod op beschadiging en vernieling van nesten houdt in dat er bij ruimtelijke ingrepen rekening dient te worden gehouden met broedende vogels en vogels die hun nest jaarrond als verblijfplaats gebruiken. De broedperiode is soort specifiek. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest, of zijn hiertoe in staat. Voor deze vogelnesten geldt dat ze enkel in het broedseizoen als broedgeval onder de bescherming van Artikel 3.1 van de Wnb staan. Voor werkzaamheden buiten het broedseizoen is voor deze soorten (op enkele uitzonderingen na) geen ontheffing nodig. Van vogelsoorten mét jaarrond beschermde nesten bestaat een opgestelde dynamische lijst dat als beleidsdocument onderdeel is van de Wnb. Hierin zijn vogels op basis van nestgebruik ingedeeld in 5 categorieën die hieronder worden weergegeven. Soorten en categorieën kunnen per provincie verschillen. In *Lijst met beschermde soorten Wet natuurbescherming* (Hunink, 2022) staat een overzicht van vogels met jaarrond beschermde nesten per provincie.

- 1 jaarrond gebruikte nesten (buiten het broedseizoen ook vaste rust- of verblijfplaats) *;
- 2 zeer honkvaste (koloniebroeders) of afhankelijk van bebouwing*;
- 3 zeer honkvaste broeders of afhankelijk van bebouwing (geen koloniebroeders) *;
- 4 vogels die ieder jaar terugkeren naar specifiek nest*;
- 5 (definitie van 5, 5a en 5b verschilt per provincie, en varieert van honkvast en voldoende flexibel tot kwetsbaar en afhankelijk van lokale Staat van instandhouding (zie Kader - Gunstige staat van instandhouding van een soort).

* Exacte definitie kan afwijken.

Uitzonderingen op verbodsbepalingen

Uitzonderingen op de verbodsbepalingen binnen de Wnb zoals beschreven onder Vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten en Andere soorten kunnen gelden indien:

- een vrijstelling voor de specifieke soort geldt (nationaal beschermde soorten);
- gewerkt wordt met een Gedragscode (nationaal en internationaal beschermde soorten);
- een ontheffing is verkregen (nationaal en internationaal beschermde soorten).

Om te bepalen of een ontheffing nodig is of dat er gebruik kan worden gemaakt van een vrijstelling, is er een stappenplan opgesteld door het Ministerie van Economische Zaken. Deze is toegevoegd in de volgende Bijlage.

Vrijstelling:

Binnen de groep Andere soorten (nationaal beschermd), kan de beschermde status per provincie verschillen. Provincies zijn bevoegd om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen aan de ontheffingsplicht voor (doorgaans algemeen voorkomende) soorten en soorten dus vrij te stellen van hun beschermde status. Hunink (2022) toont een overzicht van deze soorten in Lijst beschermde soorten Wet natuurbescherming, onderverdeeld in beschermingsstatus en provincie. Een vrijstelling is een uitzondering op een verbod en geldt voor iedereen die aan de voorwaarden van die vrijstelling voldoet, zoals een gedragscode (RVO, 2013).

Gedragscode:

Indien er bij ruimtelijke ingrepen een verbodsbepaling overtreden wordt, kan in sommige gevallen een vrijstelling van de ontheffingsplicht gelden wanneer er gebruik wordt gemaakt van specifieke richtlijnen in een door de minister goedgekeurde gedragscode (Artikel 3.31 Wnb). Door het volgen van deze gedragslijnen kan schade zoveel mogelijk worden voorkomen. Reeds goedgekeurde Gedragscodes zijn enkel bruikbaar bij ruimtelijke ingrepen binnen gebieden in eigendom van gemeenten en terreinen in beheer, onderhoud en/of eigendom van de provincie. Hierop betrekking hebbende relevante gedragscodes zijn te vinden op de site van de

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Hoewel de mogelijkheid wel wordt geboden, zijn er bij het opstellen van het stappenplan nog géén gedragscodes goedgekeurd voor Europees beschermde soorten.

Ontheffing:

In alle andere gevallen zijn in het kader van ruimtelijke ontwikkeling uitzonderingen op verbodsbepalingen enkel mogelijk wanneer een ontheffing is verkregen. De bevoegdheid voor het verlenen van ontheffingen ligt bij de provincie. Voor een ontheffingsverlening moet het belang van het overtreden van de verbodsbepaling worden aangetoond. Deze zijn afhankelijk van het beschermingsregime. Een ontheffing of vrijstelling wordt uitsluitend verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat (Artikel 3.8 lid 5a Wnb);
- zij het belang dient zoals benoemd in Artikel 3.3 lid 4, 3.8 lid 5 en 3.10 lid 2 Wnb, waaronder volksgezondheid en openbare veiligheid;
- de ontwikkeling niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (Artikel 3.8 lid 5c Wnb).

Indien binnen een gemeente op gebiedsniveau wordt gewerkt en een gebiedsontheffing wordt aangevraagd, kunnen maatregelen in een Soortenmanagementplan (SMP) worden opgenomen.

Ontheffingsplicht

Indien er door beoogde ontwikkelingen verbodsbepalingen worden overtreden waarbij vrijstellingen en/of een gedragscode niet van toepassing zijn, geldt de ontheffingsplicht. Bij de ontheffingsaanvraag moet worden aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn die desbetreffende verbodsbepaling kan voorkomen. Daarnaast moet het een noodzakelijk wettelijk belang dienen aansluitend op het beschermingsregime van de desbetreffende soort waarvoor een ontheffing wordt aangevraagd (Artikel 3.3 lid 4b, 3.8 lid 5b en 3.10 lid 2a Wnb) (zie Kader - Wettelijk belang per beschermingsregime) en moet worden aangetoond dat de staat van instandhouding van de desbetreffende soort door beoogde ontwikkelingen niet verslechtert (zie Kader - Gunstige staat van instandhouding van een soort). Het verspreidingsgebied van de soort, aantallen, trends, het effect van de beoogde ontwikkeling op de soort en de te nemen mitigerende of compenserende maatregelen ten gunste van de soort zal in de beoordeling worden overwogen (Ministerie van Economische Zaken, 2016).

Wettelijk belang per beschermingsregime

- Beschermingsregime Vogelrichtlijnsoorten:
In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid, veiligheid van het luchtverkeer, ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren of ter bescherming van flora of fauna.
- Beschermingsregime Habitatrichtlijnsoorten en soorten van Bern en Bonn:
In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid, of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom of in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats.
- Beschermingsregime Andere soorten:
In het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daaropvolgende gebruik van het gebied of het gebouwde.

Gunstige staat van instandhouding van een soort

In principe wordt hiermee bedoeld dat de populatie levensvatbaar is en dat ook op lange termijn zal blijven binnen het natuurlijke habitat waar hij voorkomt en dat het natuurlijke verspreidingsgebied niet kleiner wordt en het habitat van de soort groot genoeg is om de populatie van die soort ook op langere termijn in stand te houden. De soort mag geen effecten ondervinden die een zodanige invloed hebben dat er op langere termijn een negatieve verandering zou kunnen plaatsvinden van de verspreiding van de soort en de grootte van de populatie waardoor het voortbestaan van de soort in gevaar komt (Overheid.nl, 2021). Onder de internationale beschermingsregimes wordt het omschreven als:

- Vogelrichtlijnsoorten: De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding (Svl) van de desbetreffende soort.
- Habitatrichtlijnsoorten: Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige Svl te laten voortbestaan.

Houtopstanden

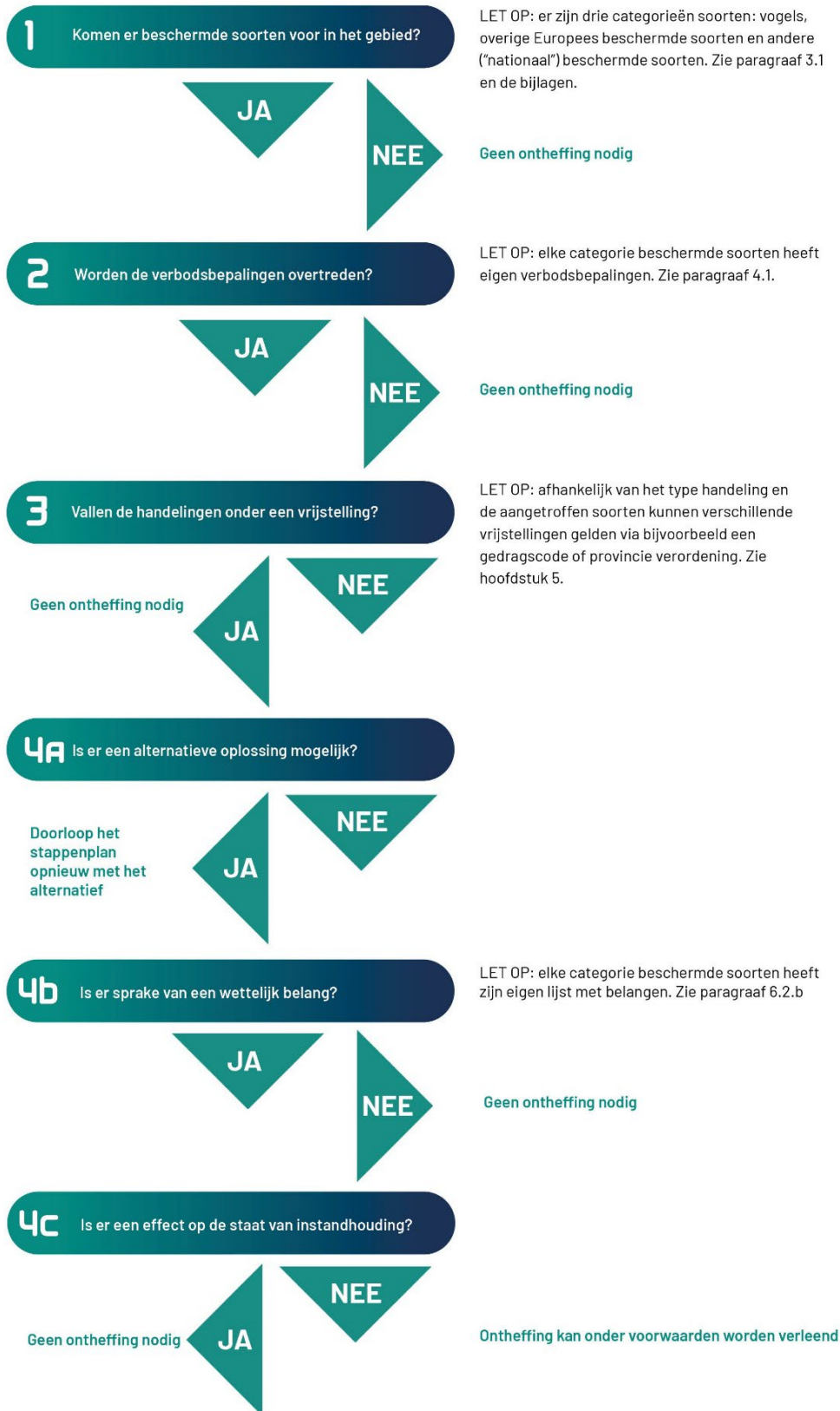
Het begrip houtopstand wordt onder de Wnb (Artikel 1.1) omschreven als een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend die een totaal areaal van 10 are of groter beslaat of uit een rijbeplanting bestaat van meer dan 20 bomen gerekend over het totaal aantal rijen. Een houtopstand wordt beschermd onder de Wnb indien het buiten de wettelijk vastgestelde grenzen van de bebouwde kom ligt (Artikel 4.1a). Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten (Artikel 4.2 lid 1). Houtopstanden op erven of in tuinen, fruitbomen, eenrijige beplanting langs landbouwgronden, beplanting langs waterwegen en andere uitzonderingen benoemd onder Artikel 4.1 Wnb vallen niet onder beschermde houtopstanden binnen de Wnb.

Invasieve exoten

Invasieve exoten zijn soorten die schade kunnen toebrengen aan bijvoorbeeld biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Ze kunnen inheemse soorten verdringen of zelfs doen uitsterven. Ook kunnen ze schadelijk zijn voor de gezondheid en veiligheid van mensen en economische schade toebrengen. In de Europese Unie is een verordening van kracht (nr. 1143/2014) ter preventie en beheersing van invasieve uitheemse exoten (NVWA, z.d.). Deze soorten zijn terug te vinden op Unilijst Invasieve soorten op de website van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA, 2022). Deze verordening is opgenomen in de Wet natuurbescherming en gedeputeerde staten zijn (op enkele uitzonderingen na) verantwoordelijk dat in de provincie deze soorten zoveel mogelijk worden teruggebracht (Artikel 3.19 Wnb). Het is verboden exoten vallend onder deze aangewezen groep te zaaien, planten, kweken, telen, te laten voortplanten, te verhandelen, in bezit te hebben of vrij te laten (Artikel 3.34 en 3.39 Wnb) (RVO, 2022). Er zijn provincies die de bestrijding van soorten in hun beleid hebben opgenomen die niet op deze lijst vermeld staan. Het gaat hierbij vaak om soorten uit de duizendknoop familie. Sinds 1 januari 2022 geldt wel het verbod op handel in Aziatische duizendknopen (NVWA, 2021). Regelingen omtrent bestrijding van deze soortengroep en andere soorten zijn doorgaans te vinden op websites van desbetreffende gemeenten.

Bijlage 4: Stappenplan ontheffingsplicht

STAPPENPLAN ONTHEFFING

Bron: Ministerie van Economische Zaken (2016).

